អំណាចព្រះរាជាអាស្រ័យរដ្ឋធម្មនុញ្ញ

សេរីការ

មានអ្នកច្បាប់មួយចំនួនគិតថា ព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ ទទួលអំណាចធម្មនុញ្ញពីប្រជាពលរដ្ឋ ព្រោះពួកគាត់ នាំគ្នាកាត់យល់ថា អំណាចព្រះរាជាជាអំណាចប្រត្យក្ស[1]។ ការបកស្រាយតាមបញ្ញានេះ ជាសិទ្ធិសេរីភាពរបស់បុគ្គលនិមួយៗ តែវានាំ បង្កើតជា ការពិភាក្សាសាពិរុទ្ធ[2] នៅក្នុងមជ្ឈដ្ឋាន នៃអ្នកប្រជាធិបតេយ្យ។ ត្រូវដឹងថា ការកាត់យល់នេះវាមានតាំងពីយូរយារមកហើយ គឺ តាំងតែពីស្រុកខ្មែរមាន រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ទី១ នៅឆ្នាំ ១៩៤៧ ដែលជ្រើសរើសយករបបរាជានិយមអាស្រ័យរដ្ឋធម្មនុញ្ញជារបបដឹកនាំជាតិ។

នៅក្នុងវិបត្តិនយោបាយ នៅស្រុកខ្មែរសព្វថ្ងៃនេះហាក់បីដូចជា អ្នកដឹកនាំគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ គេយកស្ថាប័នព្រះមហាក្សត្រ មកធ្វើជាមធ្យោបាយ សំរាប់រកដំណោះស្រាយបញ្ហានយោបាយ ដោយយក មាត្រា ៩[3] ជាយោង។

សួរថា នៅក្នុងបរិបទ នៃជីវិតភាពនយោបាយខ្មែរបច្ចុប្បន្ន ការយកតួនាទីខ្ពង់ខ្ពស់ របស់ព្រះមហាក្សត្រ ជាអាជ្ញាកណ្តាល ដើម្បីធានានូវការប្រព្រឹត្ត នៃអំណាចសាធារណៈ អោយមានភាពទៀងទាត់ តើមិនទុកជា សម្មានការ[4] ប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់ នូវការវិលត្រឡប់វិញ នៃរបបរាជាធិបតេយ្យ ឬ របបរាជានិយមផ្តាច់ការ ដែរឬទេ ?

[1] អំណាចប្រត្យក្ស ; pouvoir réel។
[2] ការពិភាក្សាសាពិរុទ្ធ ; débat contradictoire។
[3] មាត្រា៩ : ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ មានតួនាទីខ្ពង់ខ្ពស់ជា អាជ្ញាកណ្តាលដើម្បី ធានាការប្រព្រឹត្ត នៃអំណាចសាធារណៈ អោយមានភាពទៀងទាត់។

[4] សម្មានការ ; considération។

រំឭកអំពីសកម្មភាពថ្មីៗ របស់ ព្រះរាជា

ត្រូវរំឭកអំពីការបំពានជាក់ស្តែង នៃច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ពីសំណាក់ ព្រះមហាក្សត្រ សីហមុនី នៅពេលបើកសម័យប្រជុំដំបូង ប្រកាស នូវសុពលភាព នៃអាណត្តិទី៥ របស់សមាជិកនិមួយៗ នៃរដ្ឋសភា ដោយគ្មានការចូលរួមប្រជុំ ពីអ្នកតំណាងរាស្ត្រជាប់ឆ្នោតរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិចំនួន៥៥នាក់។ ការបំពាន ជាក់ស្តែងនេះ រំលេច នូវកង្វះ នៃសុពលភាព របស់ព្រះអង្គ ជាអាជ្ញាកណ្តាលជាតិ ពីព្រោះ ព្រះអង្គ មិនមែនជាតំណាង នូវ សីលធម៌, អព្យាក្រឹតភាព និង អនាគតិ ដែលគេទុកជាគុណសម្បត្តិដ៍ប្រសើរ របស់អាជ្ញាកណ្តាល ត្រូវមានជាដាច់ខាត នៅក្នុងស្មារតីរបស់ខ្លួន ព្រោះខ្លួនជាអគ្គបុរស។

នៅទីនេះ យើងរំឭកបំថែមដែរ អំពី គម្លាត នៃគំនិត របស់ព្រះរាជា ពីមាត្រា៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ[5] គឺទ្រង់ បានឡាយព្រះហត្ថលេខា លើសន្ធិសញ្ញាបន្ថែមជាមួយប្រទេសយៀកណាម នៅឆ្នាំ ២០០៥ ដើម្បី ប្រទាន សច្ចាប័ន លើ សិន្ធិសញ្ញា រវាងខ្មែរយួន នៅឆ្នាំ ១៩៧៩, ១៩៨២, ១៩៨៣ និង ១៩៨៥ ដែល កិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាព ២៣ តុលា ១៩៩១ បានទុកជាមោឃៈ។

អង្គហេតុសំខាន់ ទាំងពីរនេះឯង ដែល បញ្ជាក់អោយឃើញច្បាស់ថា ព្រះរាជាខ្មែរបច្ចុប្បន្ន មិនបានដើរតួនាទីព្រះអង្គ ជាអ្នកការពារប្រយោជន៍ប្រជាជាតិខ្មែរនោះឡើយ ដូច្នេះទ្រង់ មិនអាចធ្វើជា អាជ្ញាក

[5] មាត្រា៨ : ព្រះមហាក្សត្រ ព្រះអង្គទ្រង់ជាជានិមិត្តរូបនៃឯកភាពជាតិនិងនិរន្តរភាពជាតិ។

ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ជា អ្នកធានាឯករាជ្យជាតិ អធិបតេយ្យ និងបូរណភាពទឹកដី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទ្រង់ជា អ្នកធានាការគោរពសិទ្ធិ និង សេរីភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និងការគោរពសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិ។

ណ្ដាល សំរាប់ដោះស្រាយវិបត្តិជាតិបានឡើយ, ជាពិសេសទៅទៀត ក្នុងឋានៈព្រះអង្គ ជាព្រះរាជា អាស្រ័យរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ទ្រង់គ្មានអំណាចអ្វី សំរាប់ធ្វើអន្តរាគមន៍ ក្នុងកិច្ចការ នយោបាយ និង យុត្តិធម៌ ក្នុងនាមនៃការបែងចែកអំណាចធម្មនុញ្ញ។

អំណាចព្រះរាជា ជាអំណាចនិមិត្តរូប ឬ ជាអំណាចប្រត្យក្ស ?

យើងសួរជាសំណួរថា តើប្រជាពលរដ្ឋ ដែលជា ម្ចាស់ នៃអំណាច មានប្រគល់ថ្វាយអំណាច ដល់ព្រះរាជាដែរឬទេ ? គឺគ្មាននោះឡើយ ដែលមានបញ្ជាក់ នៅក្នុង មាត្រា៧៖ ព្រះមហាក្សត្រកម្ពុជា ទ្រង់គ្រងរាជ្យសម្បត្តិ ប៉ុន្តែទ្រង់មិនកាន់អំណាចឡើយ។

បើយើងយក គំនិត នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ មកពិនិត្រ យើងឃើញថា ប្រជាពលរដ្ឋ ដែលជាម្ចាស់អំណាចបានប្រគល់អំណាចខ្លួនរួចហើយ ដល់អ្នកតំណាងរបស់ខ្លួន គឺ តំណាងរាស្ត្រ ដូច្នេះ មិនអាចយល់បានថា នៅមានចំណែក នៃអំណាចខ្លះ ដែល ប្រជាពលរដ្ឋ ប្រគល់ថ្វាយដែរដល់ព្រះរាជា ដែល ទ្រង់ស្ថិតនៅក្រៅ ក្របខណ្ឌ អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ, អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ និង តុលាការ។ អំណាចត្រ័យៈនេះទៀត មានក្ខណៈជាការកាន់កាប់អំណាចប្រតិភូ ហើយ អ្នកកាន់កាប់ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវនៅចំពោះមុខប្រជាពលរដ្ឋអធិបតេយ្យ ព្រោះ ប្រជាពលរដ្ឋ មានអំណាចត្រួតពិនិត្រ និង ដាក់ទោស លើខ្លួន គ្រប់ពេលវេលា។ ក្នុងករណី ដែលព្រះរាជា ជា អភិសិត្តរាជ[6] មាន មាត្រា៧ បដិញ្ញាត ថា អង្គព្រះមហាក្សត្រ មិនអាច នរណារំលោភបំពានបានឡើយ ដូច្នេះ នៅក្នុងលក្ខណ: នេះ គេអាចសួរថា តើ ប្រជាពលរដ្ឋ ដែលជាម្ចាស់អំណាច មានសិទ្ធិអ្វីនឹងអាចត្រួតពិនិត្រ និង ដាក់ទោសព្រះរាជា បាន ?

ពិនិត្រអំពីគោលការណ៍នៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ

[6] អភិសិត្តរាជ ; roi sacré។

ការប្រគល់អំណាចប្រតិភូ មានលក្ខណៈសំខាន់បីយ៉ាង៖ ជា ការប្រគល់ក្នុងរយៈពេលបណ្តោះអាសន្ន, ជា ការប្រគល់ មានកម្រិតដែនអំណាច និង ជា ការប្រគល់អាចត្រឡប់មកម្ចាស់វិញបាន។

១. លក្ខណៈ នៃ ការប្រគល់ក្នុងរយៈពេលបណ្តោះអាសន្ន

ប្រជាពលរដ្ឋ មិនអាចប្រគល់អំណាចទាំងអស់របស់ខ្លួន អោយបុគ្គលម្នាក់ក្នុងរយៈពេលគ្មានទីបញ្ចប់នោះឡើយ ព្រោះការប្រគល់បែបនេះ វាមានភាររូប ដូចជា ការប្រគល់អំណាចផ្តាច់ការនោះឯង តែ ប្រជាពលរដ្ឋអាច ពិភ័ក្តិរួម (répartir des tâches collectives) ខ្លះ ជាអចិន្ត្រៃយ៍ ដូចជា កិច្ចការសន្តិសុខក្រៅប្រទេស ឬ ការស្រុះស្រួលគ្នាក្នុងប្រទេស ដោយ បែងចែកដាច់ឡែក រវាង ដំណែង (fonction) នឹង សាម៉ិជន (titulaire) គឺទុក ដំណែង ជាមុខងារ ជាអចិន្ត្រៃយ៍ រីឯ សាម៉ិជន វិញ គឺជាការតែងតាំង មានកំរិតពេលវេលា ដើម្បី វៀរចាក កុំអោយ សាម៉ិជនអស់មួយជីវិតនោះ ក្លាយទៅជាជនផ្តាច់ការ។ ដោយសារ ព្រះរាជាមាន ដំណែងអស់មួយជីវិត ដូច្នេះ ក្នុងលក្ខណៈបែបនេះ ព្រះអង្គមិនអាចមានអំណាច ដែលជា អំណាចជម្មនុញ្ញ របស់ប្រជាពលរដ្ឋបាននោះឡើយ ព្រោះម្ចាស់អំណាច មានតែមួយគត់ គឺ ប្រជាពលរដ្ឋ។

២. លក្ខណៈ នៃការប្រគល់ ដោយមានដែនកម្រិតនៃអំណាច

មានកិច្ចការខ្លះ មានការពិបាកនឹងកម្រិត នូវដែននៃអំណាច ព្រោះសាម៉ិជន ត្រូវការត្រួតត្រាក្នុងវិស័យដ៍ពិសាល (domaines très vastes) ដូចជា វិស័យ ការពារជាតិ, កិច្ចការទូត និង យុត្តិធម៍។ តែទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ សម៉ិជន ដូចជា មេទ័ព, ទូត និង អយ្យការ មិនអាចធ្វើអ្វីបានស្រេចតែចិត្តខ្លួននោះឡើយ ព្រោះការប្រគល់អំណាចនេះ វានៅតែមាន បដិអំណាច (contre-pouvoir) ជាប្រយោល សំរាប់ត្រួតត្រាវាជានិច្ច។ ដោយសារព្រះរាជា ជាបុគ្គល មិនអាចនរណារំលោភបំពានបាន

ដូច្នេះ មិនអាចមានបដិអំណាចណាមួយ អាចត្រួតត្រា ព្រះអង្គបាននោះឡើយ។

៣. លក្ខណៈ នៃការប្រគល់អាចត្រឡប់មកម្ចាស់វិញបាន

ម៉េចនឹងអាចដកហូតអំណាចព្រះរាជាបានវិញ ដោយមិនបាច់វិនិច្ឆ័យកំហុសព្រះរាជាសិន អំពីការខ្វះសមត្ថភាពបំពេញភារកិច្ច ដែលប្រជារាស្ត្រ ប្រគល់ថ្វាយ ? ដូចគេដឹងថា ព្រះរាជា ជាបុគ្គលពិសិដ្ឋ មិនអាចនរណា រំលោភបំពានបាន និង គ្មានការទទួលខុសត្រូវលើអ្វីមួយ ដូច្នេះនៅពេលព្រះអង្គ មានទំនាស់ក្នុងភារកិច្ចរបស់ព្រះអង្គជាមួយនឹងអ្នកភាគច្រើននៅក្នុងរដ្ឋសភា ហើយ ព្រះអង្គ គ្មានអំណាចរំលាយ រដ្ឋសភា ព្រោះ រដ្ឋសភា មានការទទួលខុសត្រូវតែនៅចំពោះប្រជាពលរដ្ឋ ដែលជាម្ចាស់អំណាច ក្នុងករណីបែបនេះ មានតែដំណោះស្រាយមួយគត់ គឺ ព្រះរាជា ត្រូវដាក់រាជ្យ ព្រោះ រដ្ឋសភា ក៏គ្មានអំណាច ដករាជ្យព្រះអង្គបាននោះដែរ ព្រោះ ព្រះអង្គទទួលរាជ្យ អស់មួយជីវិត។ ឧបមាថា ព្រះរាជា ក្នុងនាម ព្រះអង្គជា អគ្គមេបញ្ជាការជាន់ខ្ពស់នៃកងទ័ពជាតិប្រើអំណាចយោធា ដើម្បីបង្ក្រាបអ្នកជំទាស់នឹងព្រះអង្គ សួថាតើនរណាអាចទប់ព្រះអង្គបាន បើសិនជាព្រះអង្គជាអ្នកកាន់កាប់អំណាចប្រត្យក្ស ?

តាមវិស័យមតិរបស់យើង ដំណោះស្រាយនៃវិបត្តិនយោបាយបច្ចុប្បន្ន មិនមែនត្រូវយកព្រះរាជា ជា មធ្យោបាយដោះស្រាយ តាម ការប្រគល់អំណាចដល់ព្រះអង្គក្តី ឬ យក ព្រះអង្គធ្វើជា អាជ្ញាកណ្តាលក្តី ព្រោះ ព្រះរាជា ទ្រង់គ្មាន អំណាចប្រត្យក្សអ្វីនោះឡើយ, អំណាចព្រះអង្គ ជាអំណាចនិមិត្តរូបតែប៉ុណ្ណោះ។ ដំណោះស្រាយ គឺ ស្ថិតនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃប្រជាពលរដ្ឋ ព្រោះ ជា ម្ចាស់អំណាចប្រត្យក្ស ហើយជា អ្នកមានកាតព្វកិច្ច ការពារផលប្រយោជន៍ជាតិ៕